

Četverac Gusara - prvo hrvatsko olimpijsko zlato

U ozračju olimpijske 2012. godine u Londonu, te u iščekivanju novih vrhunskih sportskih uspjeha i medalja u riznici najboljih hrvatskih športaša, pravi je trenutak prisjetiti se prvih naših zlatnih olimpijaca - splitskog „Gusarvog“ četverca bez kormilara koji je prije 60 godina na Olimpijskim igrama u Helsinkiju 1952. godine proglašen jednom od najboljih veslačkih posada svijeta. Splitski studenti Duje Bonačić, Velimir Valenta, Mate Trojanović i Petar Šegvić ispisali su najsajjnije stranice bogate olimpijske knjige hrvatskih uspjeha.

Premda hrvatski športaši tek od neovisnosti i Olimpijskih igara u Barceloni 1992. godine sudjeluju na najvažnijem svjetskom sportskom festivalu u svojim bojama i pod svojom zastavom, brojne su vrhunske rezultate ostvarivali na olimpijskim terenima od 1900. godine.

Tekst: HERCI GANZA ČALJKUŠIĆ

Prije 60 godina, na Olimpijskim igrama u Helsinkiju, hrvatski su športaši osvojili prvo zlatno odličje. Riječ je o četvorici veslača splitskog „Gusara“ - splitski studenti Duje Bonačić, Velimir Valenta, Mate Trojanović i Petar Šegvić ispisali su najsajjnije stranice bogate olimpijske knjige hrvatskih uspjeha

Predsjednik Međunarodnog olimpijskog komiteta Sigfrid Edström uručuje splitskim veslačima zlatne olimpijske medalje

Splićani su priredili veličanstveni doček olimpijskim pobjednicima

Pobjednički četverac pristaje uz ponton nakon finalne olimpijske utrke

Baš te je godine na Olimpijskim igrama u Parizu na mačevalačkom turniru za Austriju nastupio Hrvat Milan Neralić koji je pobijedivši u četiri od sedam borbi sabljom osvojio brončanu medalju i tako postao prvi hrvatski osvajač olimpijskog odličja.

Pariz je 1924. godine opet bio domaćin Olimpijskih igara na kojima je posada osmerca zadarskog Veslač-

kog kluba „Diadora“, u kojoj je veslalo šest Hrvata, osvojila brončanu medalju.

Godine 1948. u Londonu srebrom se u bacanju kladiva okitio Hrvat Ivan Gubijan. Na istoj Olimpijadi srebrnu medalju osvojila je nogometna reprezentacija Jugoslavije za koju je igralo čak dvanaest Hrvata: Stjepan Bobek, Božo Broketa, Miroslav Brozović, Zvonimir Cimermančić, Zlatko Čajkovski, Željko Čajkovski, Ivan Jazbinšek, Ratko Kacian, Frane Matošić, Franjo Šoštarić, Bernard Vukas i Franjo Wöfl.

Iz istog razreda u olimpijski četverac

No, tek 1952. godine, na Olimpijskim igrama u Helsinkiju, hrvatski su športaši osvojili prvo zlatno odličje. Riječ je o četvorici veslača splitskog „Gusara“ koji su ne samo iz istog grada i kluba već i iz istog razreda Realne gimnazije, s velikim entuzijazmom, odricanjem, borbenošću i žarom odveslali u posuđenom čamcu čak tri olimpijske regate i, pobijedivši u sve tri, proglašeni jednom od najboljih veslačkih posada svijeta.

Tom su uspjehu prethodile godine upornog rada i danonoćnog treniranja. Kao tinejdžeri, odmah po završetku Drugoga svjetskog rata, redovito su vježbali u „Gusarovoj“ veslaoni i splitskoj luci da bi ih, kao devetnaestogodišnjake, klupski trener Davor Jelaska stavio u četverac bez kormilara koji je u istom sastavu Bonačić, Valenta, Trojanović i Šegvić, doveslao na olimpijski tron.

Godine 1950. ovaj je četverac na Državnom prven-

Trener Davor Jelaska dočekao je svoje veslače u zagrebačkoj zračnoj luci

stvu na Bledu osvojio prvi naslov državnih prvaka koju su potom osvojili četiri godine za redom. No, te im je godine on donio pravo sudjelovanja na trećem poslijeratnom Europskom prvenstvu u veslanju u Milanu gdje su pred 40.000 gledatelja drugi ušli u cilj, ali su sudačkom odlukom nepošteno diskvalificirani. Njihov je međunarodni itinerer nastavljen iduće godine nastupom na čuvenoj Henley Royal Regatti (neslužbenom svjetskom prvenstvu) u Stewart Challenge Cupu na Temzi u Londonu. Na ovoj prestižnoj regati koja se održavala već 110 godina sudjelovale su 144 engleske te 21 strana posada. Zbog širine staze, utrke su se vodile između dvaju brodova te je „Gusarov“ četverac izgubio u polufinalu od poznatog engleskog kluba „Thames“ za samo pola duljine broda, ali je dokazao kako je riječ o posadi svjetske razine.

U najužoj konkurenciji za odlazak na Olimpijske igre 1952. godine bile su tri veslačke posade. Odlazak „Mornarovog“ osmerca bio je neupitan ali se velika borba vodila između dva uspješna četverca - „Gusarovog“ i „Mladosti“. Na regati u Mariboru je trebala biti donesena konačna odluka o olimpijskim predstavnicima, ali međusobno nadmetanje dvaju četveraca nije moglo pokazati stvarni omjer snaga jer su „mladostaši“ imali novi brod težak 50 kg, a „gusaraši“ stari, teži od 80 kg. „Gusaraši“ su inzistirali na jednakim uvjetima te je svakoj posadi pojedinačno mjereno vrijeme u novom brodu, što je „gusarašima“ donijelo bolji rezultat i konačno stjecanje prava na odlazak u Helsinki. Tome su se i dalje opirali neki članovi Olimpijskog odbora koji su željeli da samo dvojica iz tog četverca otputuju kao rezerva osmercu, pa

„Gusarova“ posada do samog polaska nije znala hoće li otputovati na Olimpijske igre. Tada je dr. Dalibor Parać odvjetačkim nastupom uspio spasiti četverac privolvivši članove Olimpijskog odbora da pošalju „gusaraše“ u punom sastavu te da, ako ne budu nastupili kao rezerva osmercu, nastupe kao četverac. Nažalost, nije odobren odlazak njihovog trenera Davora Jelaske...

„Gusaraši“ pozlatili Helsinki

Do olimpijskog odličja odveslali su „gusaraši“ tri regate u zaljevu Meillahti pokraj Helsinkija. U prvoj, kvalifikacijskoj regati pobijedili su s vremenom 6:34.4, što je bilo najbolje vrijeme svih skupina, ukupno 18 posada. Sutradan je slijedio jednako uspješan nastup u polufinalnoj utrci u kojoj su za dvije duljine čamca ostavili za sobom dva pobjednička četverca drugih skupina.

Dan finala 23. srpnja 1952. godine splitski su veslači dočekali mirni i potpuno svjesni svoje snage i potencijala, spremni za najbolji rezultat. Prof. Duje Bonačić, šroker ove proslavljene posade, sjeća se i rado prepričava i danas sve detalje koji su ih doveli do trona:

- Uslijedio je start i započela velika trka. Impresionirani odgovornošću i veličinom trke startali smo jače nego normalno, vozili smo s preko 38 zaveslaja u minuti, iako je protuvjetar tražio lakši tempo. Nakon 200 metara odmakli su nam Finci, Francuzi i Englezi, a za nama su ostali samo Poljaci. Finci, koji su vodili za puna dva čamca prednosti, imali su preko 44 zaveslaja u minuti, a Francuzi koji su ih slijedili oko 42. Dakle na njih je veličina trke djelovala još jače, pa su pošli u prebrzom tempu. Ocijenili smo da bi bilo najbolje ako predemo na

Vrhunski sportaši i najbolji prijatelji

Pripreme za trening na splitskoj Matejuški gdje je bio smješten „Gusarov“ dom

Zlatni splitski olimpijci: Petar Šegvić, Mate Trojanović, Velimir Valenta i Duje Bonačić

naš normalni ritam, na kojeg smo bili navikli i mi smo snizili broj zaveslaja na naših standardnih 35 do 36 zaveslaja u minuti.

Nakon 500 metara ustanovili smo da nam više nitko ne odmiče, a još uvijek su svi vozili brzim ritmom i tempom. Na 800 metara polako smo se počeli približavati vodećima, a na 1000 metara bili smo svi ponovno poravnati kao na startu, s tom razlikom što smo dionicu od 1000 do 1200 metara, dionicu krize, dočekali kao i obično, a naši protivnici nenormalno, radi prebrzog tempa u prvom dijelu staze. Tu smo se sjetili riječi i uputa našeg trenera i svih trka u kojima smo izvlačili tanji kraj kad su nas rutiniranije momčadi u sličnim situacijama pobjeđivale. U kritičnih 200 metara izbili smo na čelo za jednu i pol dužinu čamca. Situacija je bila potpuno u našim rukama, vozili smo i dalje u našem normalnom ritmu i na 1500 metara potpuno mirno sačekali prvi pokušaj Francuza da nas ugroze. Tih 1500 metara bilo je prerano za finiš, nastavili smo istim tempom i dozvolili Francuzima da nam se približe.

Bili smo već na 1700 metara, a Francuzi su bili za svega tri četvrtine čamca iza nas. Očekivali smo njihov napad i ovaj je uslijedio na 250 metara pred ciljem. U istom času smo parirali ovaj drugi pokušaj i prešli u snažni finiš. Hrvanje između nas i Francuza trajalo je svega nekoliko zaveslaja, a kad su oni uvidjeli da nas ne mogu stići prestala je prava borba, mi smo nastavili nesmanjenom snagom do cilja, a oni su sve više zaostajali. Prešli smo liniju koja označava cilj za čitavih 50 metara i tek onda stali.

Četverac bez u sastavu Duje Bonačić, Velimir Valenta, Mate Trojanović i Petar Šegvić postigao je tako u Helsinkiju 1952. godine najveći športski uspjeh - osvojio zlatnu olimpijsku medalju, prvu u povijesti našeg veslanja i športa uopće! Zlatne medalje oko vrata stavio im je predsjednik Međunarodnog olimpijskog odbora Sigfrid Edström.

Nakon pobjede ostali su „gusaraši“ u Helsinkiju još 15 dana do zatvaranja Olimpijskih igara. Velika

pobjeda imala je razdragani epilog po povratku velike četvorke u rodni Split. Više od 10.000 sugrađana okupilo se na Rivi izraziti im dobrodošlicu i čestitati na najvećem športskom rezultatu. S mosta broda koji je prilazio gatu na poklike mnoštva, lovorom ovjenčani olimpijci odgovarali su bacanjem cvijeća. Svoju pobjedu, skromni i jednostavni splitski momci, posvetili su zajedničkom ocu koji nažalost nije mogao biti s njima u trenucima uspjeha i najveće slave - svome legendarnom treneru Davoru Jelaski.

Split i danas slavi i pamti svoje športske velikane

Posadi proslavljenog četverca višekратно su uručivana priznanja: Sportske novosti proglasile su ih Sportašima godine 1952., godine 1969. uručena im je Zlatna plaketa Jugoslavenskog olimpijskog komiteta, a 1980. godine Zlatna značka SFK Jugoslavije.

Najšportskiji grad na svijetu, kako se Split s pravom i ponosom predstavlja s obzirom na statistiku koja pokazuje kako je trećina svih dosadašnjih hrvatskih sudionika olimpijskih igara i olimpijskih medaljonoša upravo iz ovog grada, koristi svaku prigodu obilježiti najveće uspjehe svojih športaša. U želji da svoju športsku dušu očuva i pokaže svima, prikupi najvažnije športske relikvije na jednom mjestu te oda počast najzaslužnijima, 2007. godine grad Split je otvorio Kuću slave splitskog športa.

Svake godine primaju se u nju novi Počasnici za koje Odbor časti utvrdi da su kao športaši ili športski djelatnici dali osobit doprinos za razvoj splitskog športa. Među brojnim kandidatima za prvu postavu Počasnika 2007. godine izabrano je 12 najvećih - među njima četverac bez „Gusara“ s prvim splitskim olimpijskim zlatom.

LITERATURA:

Ganza Čaljkusić, H. (2004). Spomenica HVK Gusar : 1914.-2004. Split: Hrvatski veslački klub Gusar

Matošić, J. (1990). Sto godina veslanja u Splitu.

Vukadinović, Lj. (1952). XV olimpijada u Helsinkiju 1952. Beograd: Politika

www.hvk-gusar.hr/povijest/

www.index.hr/sport/clanak/svi-hrvatski-osvajaci-medalja